

Na temelju članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03,

81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Вijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 113. sjednici održanoj 21. siječnja 2010. godine, donijelo je

PRAVILNIK

O STANDARDIMA ZA STAVLJANJE JAJA NA TRŽIŠTE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

Pravilnikom o standardima za stavljanje jaja na tržište (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se uvjeti za stavljanje na tržište jaja koja su proizvedena u Bosni i Hercegovini kao i uvezena iz drugih zemalja, te uvjeti za jaja koja su namijenjena izvozu.

Članak 2. (Definicije)

- (1) Pojmovi korišteni u ovome Pravilniku imaju sljedeća značenja:
- jaja** su kokošja jaja u ljusci dobivena od kokoši nesilica iz roda *Gallus Gallus* namijenjena prehrani ljudi ili upotrebi u prehrambenoj industriji, osim razbijenih, inkubiranih i kuhanih jaja;
  - paket** je omot koji sadrži jaja "A" ili "B" klase, isključujući pakete za prijevoz i kontejnere za industrijska jaja;
  - slobodna prodaja** je prodaja jaja na malo, odnosno neposredna prodaja krajnjem potrošaču;
  - sakupljač** je bilo koje poduzeće registrirano za prikupljanje jaja od proizvođača za isporuku pakirnom centru, za isporuku prodajnom mjestu isključivo trgovcima na veliko, čiji su dobavljači odobreni kao pakirni centri, kao i za isporuku prehrambenoj i neprehrambenoj industriji;
  - prodati do datuma** označuju krajnju vremensku granicu za dostavu jaja krajnjem potrošaču;
  - prehrambena industrija** je bilo koje poduzeće koje proizvodi proizvode od jaja namijenjene za ljudsku potrošnju, osim objekata javne ishrane;
  - neprehrambena industrija** je bilo koje poduzeće koje proizvodi proizvode koji sadrže jaja, a nisu namijenjeni za ljudsku potrošnju;
  - objekti javne ishrane** su restorani, kantine, bolnice i drugi slični subjekti;
  - industrijska jaja** su jaja koja nisu namijenjena za neposrednu ljudsku potrošnju;
  - serija ili lot** označava jaja u paketima ili nezapakirana jaja iz jednog istog proizvodnog mjesta ili pakirnog centra smještenog na jednom mjestu, u istom paketu, ili nezapakirana jaja s istim datumom nesjenja ili datumom minimalnog roka trajanja ili datumom pakiranja, istog načina uzgoja, i u slučaju razvrstavanja jaja, iste kakvoće i procjene težine;
  - ponovno pakiranje** je fizičko prenošenje jaja u drugi paket ili ponovno označavanje paketa s jajima;
  - razbijena jaja** su jaja s oštećenom ljuskom i membranom, zbog kojih može iscuriti njihov sadržaj;
  - inkubirana jaja** su jaja uložena u inkubatore za inkubiranje kokošjih jaja, računato od trenutka ulaganja;
  - stavljanje na tržište** je držanje jaja u svrhu prodaje, uključujući i ponudu za prodaju, skladištenje, pakiranje, označavanje, distribuciju ili bilo koji drugi oblik prijenosa, bez obzira na to je li besplatan ili nije, te uvoz i izvoz jaja;
  - operater** je proizvođač jaja ili bilo koja druga fizička ili pravna osoba uključena u stavljanje jaja na tržište;

- proizvodno mjesto** je pogon u kojemu se drže kokoši nesilice registrirane sukladno posebnim propisima o uvjetima koje moraju ispunjavati farme i uvjetima za zaštitu životinja na farmama;
  - pakirni centar** je pravna ili fizička osoba ovlaštena za razvrstavanje jaja po kakvoći i težini te za pakiranje jaja, a može biti smješten u sklopu proizvodne jedinice;
  - krajnji potrošač** je posljednji potrošač prehrambenog proizvoda, osoba koja ne koristi hranu kao dio bilo kakve daljnje prodaje, prerade ili slične radnje u vezi s hranom;
  - oznaka proizvođača** je registracijski broj proizvodnog mjesta, a koji određuje način uzgoja peradi, državu podrijetla i proizvođača.
- (2) Ostali pojmovi koji se koriste u ovome Pravilniku definirani su odredbama posebnog propisa o higijeni hrane i higijeni hrane životinjskog podrijetla.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Članak 3.

(Razvrstavanje jaja po kakvoći i težini)

- Jaja se po kakvoći razvrstavaju (klasiraju) na:
  - jaja "A" klase ili svježa jaja;
  - jaja "B" klase;
- Jaja "A" klase moraju se razvrstavati i po težini. Međutim, po težini se ne moraju razvrstavati jaja koja se isporučuju prehrambenoj ili neprehrambenoj industriji.
- Jaja "B" klase mogu se isporučivati samo prehrambenoj i neprehrambenoj industriji.

Članak 4.

(Uvjeti kakvoće)

- Jaja "A" klase moraju ispunjavati sljedeće uvjete kakvoće:
  - da je ljuska i pokožica normalnog oblika, čista i neoštećena;
  - da zračna komora nije viša od 6 mm i da je nepokretna, dok za jaja koja će imati oznaku "ekstra" ne smije prelaziti 4 mm;
  - da se žumanjak pri prosvjetljavanju jajeta vidi kao sjena nejasnih obrisa i da je pri naglom okretanju jajeta nepokretan ili neznatno pokretan, te da se nalazi u sredini jajeta;
  - da je bjelanjak bistar i proziran;
  - da je zametak neprimjetnog razvoja;
  - da nema stranih tvari
  - da nema stranog mirisa.
- Jaja "A" klase ne smiju biti prana ni prije ni poslije klasiranja niti na bilo koji način čišćena, osim kako je to navedeno u članku 5. ovoga Pravilnika.
- Jaja "A" klase ne smiju biti podvrgnuta postupku za čuvanje ili hlađenje u prostorijama ili postrojenjima u kojima se temperatura umjetno održava ispod 5°C.
- Jaja koja su držana na temperaturi nižoj od 5°C tijekom transporta kraćeg od 24 sata ili u prostorima za maloprodaju do 72 sata neće se smatrati hlađenima.
- Jaja "B" klase su jaja koja ne ispunjavaju zahtjeve primjenjive za jaja "A" klase.
- Jaja "A" klase koja više nemaju svojstva iz stavka (1) ovoga članka mogu se klasirati u jaja "B" klase.

Članak 5.

(Pranje jaja)

- Pakirni centri mogu biti ovlašteni za pranje jaja sukladno posebnom propisu i nacionalnom vodiču za sustav za pranje jaja.
- Ovim se Pravilnikom preporučuje razvoj i izrada nacionalnih vodiča za dobru praksu sustava pranja jaja za subjekte koji posluju s hranom i sukladno posebnim propisima o higijeni hrane.

Članak 6.

(Razvrstavanje jaja "A" klase po težini)

- Jaja "A" klase razvrstavaju se po težini na:

- a) XL - vrlo velika: ≥ 73 g;
  - b) L - velika: ≥ 63 g i < 73 g;
  - c) M - srednja: ≥ 53 g i < 63 g;
  - d) S - mala: < 53 g.
- (2) Jaja razvrstana po težini moraju biti označena odgovarajućim slovima ili izrazima sukladno stavku (1) ovoga članka ili kombinacijom slova i izraza, što može biti dopunjeno odgovarajućim rasponom težine.
- (3) Dopušteno je koristiti i ostale dodatne znake, pod uvjetom da takvi znaci ne budu pogrešno shvaćeni kao slova ili izrazi iz stavka (1) ovoga članka i da su u skladu s Pravilnikom o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08).
- (4) Iznimno od odredaba stavka (1) ovoga članka, kada su u istom paketu zajedno pakirana jaja "A" klase različite veličine, najmanja neto težina jaja navodi se u gramima uz naznaku "jaja različitih veličina" ili odgovarajući naziv otisnut na vanjskoj površini paketa.

Članak 7. (Pakirni centri)

- (1) Samo pakirni centri razvrstavaju, pakiraju i označavaju pakiranja jaja.
- (2) Kao pakirni centri mogu se registriati samo poduzeća koja ispunjavaju uvjete iz članka 8. ovoga Pravilnika.
- (3) Nadležna tijela, ministarstva poljoprivrede entiteta, kantona i Brčko Distrikta BiH (u daljnjem tekstu: nadležna tijela) registrirati će pakirne centre koji razvrstavaju jaja i dodijeliti oznaku pakirnog centra svakom operateru čiji su prostor i tehnička oprema pogodni za razvrstavanje jaja po kakvoći i težini.
- (4) Pakirnim centrima koji rade isključivo za prehrambenu i neprehrambenu industriju nije potrebna pogodna tehnička oprema za razvrstavanje jaja po težini.
- (5) Nadležno tijelo dodijelit će pakirnom centru oznaku pakirnog centra, s početnom oznakom BA (Bosna i Hercegovina).

Članak 8.

(Uvjeti koje moraju ispunjavati pakirni centri)

- (1) Pakirni centri moraju imati tehničku opremu potrebnu za osiguravanje ispravne obrade jaja, i to:
- a) pogodnu opremu za osvjetljavanje jaja, automatski ili kontinuirani pregled, koja omogućava osoblju da provjeri kakvoću svakog pojedinog jajeta ili drugu odgovarajuću opremu;
  - b) uređaj koji mjeri visinu zračne komore u jajetu;
  - c) opremu za razvrstavanje jaja po težini;
  - d) jednu ili više atestiranih vaga za vaganje jaja;
  - e) opremu za označavanje jaja.
- (2) Registracija iz članka 7. ovoga Pravilnika bit će oduzeta u bilo koje vrijeme ako pakirni centar prestane ispunjavati uvjete propisane stavkom (1) ovoga članka.

Članak 9. (Označavanje jaja)

- (1) Jaja "A" klase označavaju se oznakom proizvođača.
- (2) Jaja "B" klase označavaju se oznakom proizvođača i/ili drugom oznakom.
- (3) Jaja "B" klase mogu se izuzeti od zahtjeva iz stavka (2) ovoga članka ako se prodaju isključivo na teritoriju Bosne i Hercegovine.
- (4) Jaja se označavaju sukladno st. (1) i (2) ovoga članka u proizvodnom pogonu ili u prvom pakirnom centru kojemu su isporučena.
- (5) Jaja koja se prodaju neposredno krajnjem potrošaču na mjestu proizvodnje ili na lokalnoj javnoj tržnici označavaju se sukladno stavku (1) ovoga članka.
- (6) Od zahtjeva iz stavka (5) ovoga članka mogu se izuzeti proizvođači jaja koji imaju do 50 kokoši nesilica, pod uvjetom da je ime i adresa proizvođača istaknuta na mjestu

prodaje i da su ispunjeni ostali zahtjevi navedeni u posebnom propisu o deklariranju neupakirane hrane.

Članak 10.

(Rokovi za razvrstavanje, označavanje i pakiranje jaja i označavanje paketa)

- (1) Jaja se moraju razvrstati, označiti i upakirati u roku od deset dana od dana nesjenja.
- (2) Jaja namijenjena stavljanju na tržište kao jaja "A" klase s oznakom "ekstra" moraju se klasirati, označiti i upakirati u roku od četiri dana od dana nesjenja.
- (3) Minimalan rok tranjanja, sukladno članku 18. stavak (1) ovoga Pravilnika, označava se u vrijeme pakiranja.

Članak 11.

(Označavanje ambalaže za prijevoz)

- (1) Proizvođač mora navesti, na mjestu proizvodnje, na svakom pakiranju jaja za transport sljedeće podatke:
- a) ime i adresu proizvođača;
  - b) oznaku proizvođača;
  - c) broj jaja i/ili njihovu težinu;
  - d) datum nesjenja;
  - e) datum otpreme.
- (2) Ako se u pakirni centar dostavljaju nezapakirana jaja iz vlastite proizvodne jedinice smještene na istoj lokaciji, podaci iz stavka (1) ovoga članka označavaju se u pakirnom centru.
- (3) Podaci iz stavka (1) ovoga članka stavljaju se na pakete za prijevoz i moraju biti sadržani u pratećoj dokumentaciji, a svaki operater treba sačuvati presliku tih dokumenata. Izvornici popratnih dokumenata moraju se čuvati u pakirnim centrima koji klasiraju jaja.
- (4) Informacije iz stavka (1) ovoga članka koje se odnose na transport ne smiju biti izmijenjene i trebaju ostati na ambalaži dok jaja ne budu neposredno upućena na razvrstavanje, obilježavanje, pakiranje i daljnju preradu.

Članak 12.

(Označavanje jaja za prekogranične isporuke)

- (1) Jaja dostavljena s proizvodnog mjesta sakupljaču, pakiranom centru ili neprehrambenoj industriji u drugoj državi označavaju se oznakom proizvođača prije napuštanja mjesta proizvodnje.
- (2) Nadležno tijelo odobrava odstupanje od označavanja jaja iz stavka (1) ovoga članka ako proizvođač potpiše ugovor o isporuci s pakirnim centrom u drugoj državi, u kojem se zahtijeva označavanje sukladno odredbama ovoga Pravilnika. Takvo odstupanje može biti odobreno samo na zahtjev obiju stranaka potpisnica uz prethodno pisano odobrenje države u kojoj je pakirni centar. U takvim slučajevima pošiljku mora pratiti preslika ugovora.
- (3) Rok tranjanja ugovora o isporuci iz stavka (2) ovoga članka ne može biti kraći od mjesec dana.

Članak 13.

(Oznaka proizvođača)

- (1) Oznaka proizvođača sastoji se od šifre i slova, i to za:
- a) podatak o načinu uzgoja peradi izražen brojem, sukladno članku 18. ovoga Pravilnika;
  - b) države podrijetla;
  - c) broja proizvođača.
- (2) Oznaka proizvođača mora biti lako vidljiva i jasno čitljiva te visoka najmanje 2 mm.
- (3) Kada iz tehničkih razloga nije moguće označiti napukla ili isprljana jaja, nije obvezno označavanje proizvođača.

Članak 14.

(Označavanje jaja "B" klase)

Oznaka za jaja "B" klase mora biti u krugu promjera od najmanje 12 mm koji se nalazi oko slova "B", čija je visina najmanje 5 mm, ili lako uočljiva obojane točka od najmanje 5 mm.

Članak 15.

(Označavanje jaja dostavljenih izravno prehrambenoj industriji)

Operateri, na vlastiti zahtjev, mogu biti oslobođeni obveza označavanja sukladno članku 3. ovoga Pravilnika kada su jaja isporučena izravno iz proizvodnog pogona prehrambenoj industriji.

Članak 16.

(Označavanje paketa)

- (1) Paketi koji sadrže jaja "A" klase trebaju biti vidljivo i čitko označeni na vanjskoj površini sljedećim podacima:
  - a) oznakom pakirnog centra;
  - b) za klasiranje po kakvoći: paketi moraju imati oznaku "klasa A" ili slovo "A" odnosno slovo "A" zajedno s riječju "svježa";
  - c) za razvrstavanje po težini: sukladno članku 6. ovoga Pravilnika;
  - d) navod o minimalnom roku trajanja, sukladno članku 18. ovoga Pravilnika;
  - e) navod "oprana jaja" za oprana jaja, sukladno članku 5. ovoga Pravilnika;
  - f) za posebne uvjete skladištenja: znak koji savjetuje potrošače da čuvaju jaja na hladnome nakon kupnje.
- (2) Osim uvjeta propisanih u stavku (1) ovoga članka, paketi koji sadrže jaja "A" klase moraju na vanjskoj površini nositi vidljivu i jasno čitljivu oznaku načina uzgoja, sukladno članku 17. ovoga Pravilnika.
- (3) Naziv oznake proizvođača mora biti istaknut na pakiranju ili u paketu.
- (4) Paketi koji sadrže jaja "B" klase moraju biti vidljivo i čitko označeni na vanjskoj površini sljedećim podacima:
  - a) oznakom pakirnog centra;
  - b) za klasiranje po kakvoći: paketi moraju imati oznaku "klasa B" ili slovo "B";
  - c) datum pakiranja.
- (5) Etikete na pakiranjima stavljaju se tako da se pokidaju prilikom otvaranja paketa.

Članak 17.

(Oznaka načina uzgoja peradi)

- (1) Podatak o načinu uzgoja peradi mora se nalaziti na samim jajima te se može nalaziti i na pakiranju jaja, a mora ispuniti minimalne zahtjeve za proizvodne sustave glede različitih metoda proizvodnje jaja, sukladno Anexu III. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.
- (2) Podatak o načinu uzgoja peradi koji se nalazi na pakiranju jaja sastoji se, ovisno o načinu držanja peradi, od riječi i brojeva:
  - a) "0 - jaja iz ekološkog uzgoja";
  - b) "1 - jaja iz slobodnog uzgoja";
  - c) "2 - jaja iz štalskog (podnog) uzgoja";
  - d) "3 - jaja iz kaveznog (baterijskog) uzgoja".
- (3) Podatak o načinu uzgoja peradi koji se nalazi na samim jajima sastoji se, ovisno o načinu držanja peradi, od brojeva:
  - a) "0" za jaja iz ekološkog uzgoja;
  - b) "1" za jaja iz slobodnog uzgoja;
  - c) "2" za jaja iz štalskog (podnog) uzgoja;
  - d) "3" za jaja iz kaveznog (baterijskog) uzgoja.
- (4) Uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se odredili pojedini načini uzgoja propisani su posebnim propisima.

Članak 18.

(Oznaka datuma minimalnog roka trajanja)

- (1) Datum minimalnog roka trajanja je nepromjenjiv i ne smije biti dulji od 28 dana nakon nesenja.
- (2) Kada je označen datum nesenja, datum minimalnog roka trajanja utvrđuje se od prvog dana tog razdoblja.

Članak 19.

(Pakiranja jaja s oznakom "ekstra")

- (1) Riječi "ekstra" ili "ekstra svježe" mogu se koristiti kao dodatni pokazatelj kakvoće na paketu koji sadrži jaja "A" klase do devet dana nakon što su jaja snesena.
- (2) Kada se oznake iz stavka (1) ovoga članka koriste, na paketu i na pakiranjima jasno se i čitljivo otiskuju datum nesenja i vremensko ograničenje od devet dana.

Članak 20.

(Označavanje načina hranjenja)

Kada se označava način hranjenja kokoši nesilica, moraju biti ispunjeni sljedeći zahtjevi:

- a) da su žitarice kao hranidbeni sastojak obuhvaćene u najmanje 60% ukupne težine smjese stočne hrane i pri tome ne sadrže više od 15% nusproizvoda žitarica;
- b) da pojedina žitarica čini najmanje 30% smjese stočne hrane, odnosno ako se smjesa stočne hrane sastoji od više vrsta žitarica, svaka mora imati najmanje udio od 5% u smjesi.

Članak 21.

(Obavijesti pri prodaji jaja u rasutom stanju)

Prilikom prodaje jaja u rasutom stanju (u rinfuzi), potrošaču se moraju dati sljedeće obavijesti koje moraju biti vidljive i jasno čitljive:

- a) klasa kakvoće;
- b) težina, sukladno članku 6. ovoga Pravilnika;
- c) oznaka načina uzgoja iz članka 17. ovoga Pravilnika;
- d) objašnjenje značenja oznake proizvođača;
- e) datum minimalnog roka trajanja.

Članak 22.

(Kvaliteta paketa)

Ne dovodeći u pitanje ostvarivanje zahtjeva iz posebnih propisa o higijeni hrane, paketi moraju biti otporni na udarce, suhi, čisti i u dobrom stanju te biti od materijala koji štite jaja od stranih mirisa i rizika smanjenja kakvoće.

Članak 23.

(Industrijska jaja)

- (1) Industrijska jaja prodaju se pakirana u kontejnere, obilježena crvenom trakom ili etiketom.
- (2) Na trakama ili etiketama moraju biti navedeni:
  - a) naziv i adresa operatera kojemu su jaja namijenjena;
  - b) naziv i adresa operatera koji šalje jaja;
  - c) navod "industrijska jaja" tiskan velikim slovima visokim 2 cm i navod "nepodobna za direktnu prehranu ljudi" tiskan slovima visokim najmanje 8 mm.

Članak 24.

(Ponovno pakiranje jaja)

- (1) Pakirana jaja "A" klase mogu biti ponovno pakirana samo u pakirnim centrima.
- (2) Svaki paket sadržavat će samo jaja jedne serije.

Članak 25.

(Evidencije koje vode proizvođači)

- (1) Proizvođač mora voditi zasebnu evidenciju za svaki način uzgoja peradi, koja mora sadržavati sljedeće podatke:
  - a) datum useljenja kokoši u objekt, starost kokoši i broj kokoši nesilica;
  - b) izlučenja kokoši nesilica iz daljnjeg uzgoja i proizvodnje;
  - c) dnevna proizvodnja jaja;
  - d) broj i/ili težina dnevno otpremljenih ili prodanih jaja;
  - e) naziv i adresu kupca.
- (2) Evidencija o hranidbi kokoši nesilica, u slučaju da jaja "A" klase i njihova pakiranja nose tu oznaku, osim zahtjeva propisanih posebnim propisima o higijeni hrane mora sadržavati i sljedeće podatke za svaki način hranjenja:
  - a) količinu i vrstu hrane koja se daje ili miješa na licu mjesta;
  - b) datum isporuke hrane.

- (3) U slučaju da proizvođači primjenjuju više načina uzgoja na istom proizvodnom mjestu, podaci iz st. (1) i (2) ovoga članka raspoređuju se po objektima za držanje i uzgoj kokoši.
- (4) Umjesto vođenja evidencije o prodaji i isporuci, proizvođači mogu čuvati datoteke, fakture (račune) i dostaviti bilješke označene kako je propisano u st. (1) i (2) ovoga članka.

Članak 26.

(Evidencije koje vode sakupljači)

- (1) Sakupljač mora voditi zasebnu evidenciju "za svaki način uzgoja" po danima, koja mora sadržavati sljedeće podatke:
- količinu prikupljenih jaja odobrenih od strane proizvođača, uz navođenje naziva, adrese i broja proizvođača i datuma ili razdoblja nesjenja;
  - količinu isporučenih jaja svakom pakirnom centru, uz navođenje naziva, adrese i broja pakirnog centra i datuma ili razdoblja nesjenja.
- (2) Umjesto vođenja evidencije o prodaji i isporuci, sakupljači mogu čuvati datoteke, fakture (račune) i dostaviti bilješke označene kako je propisano u stavku (1) ovoga članka.

Članak 27.

(Evidencije koje vode pakirni centri)

- (1) Pakirni centar mora voditi zasebnu evidenciju "za svaki način uzgoja" po danima, koja mora sadržavati sljedeće podatke:
- količinu neklasiranih jaja, slomljenih od strane proizvođača, uz navođenje naziva, adrese i oznake proizvođača i datuma ili razdoblja nesjenja;
  - količinu jaja nakon što su razvrstana po kakvoći, količini i težini;
  - količinu razvrstanih jaja primljenih iz drugih pakirnih centara, uključujući i oznaku tih pakirnih centara i datum minimalnog roka trajanja;
  - količinu nerazvrstanih jaja dostavljenih u druge pakirne centre, slomljenih od strane proizvođača, uključujući i oznaku tih pakirnih centara i datum ili razdoblje nesjenja;
  - broj i/ili težinu dostavljenih jaja razvrstanih po kakvoći i težini, datum pakiranja za jaja "B" klase ili datum minimalnog roka trajanja za jaja "A" klase i od strane kupca s njegovom adresom i imenom.
- (2) Pakirni centri moraju evidentirati zalihe svakog tjedna.
- (3) Ako jaja "A" klase i njihovi paketi nose oznaku načina hranjenja kokoši nesilica, pakirni centri koji koriste takve oznake trebaju čuvati odvojene bilješke sukladno stavku (1) ovoga članka.
- (4) Umjesto čuvanja podataka o prodaji i dostavi, pakirni centri mogu čuvati datoteke, fakture (račune) i podatke o dostavi kako je propisano u st. (1) i (3) ovoga članka.

Članak 28.

(Vremenska ograničenja čuvanja podataka)

Podaci i datoteke navedeni u čl. 11., 25., 26. i 27. ovoga Pravilnika čuvaju se najmanje 12 mjeseci od datuma njihova stvaranja.

Članak 29.

(Nadzor)

- Nadzor nad provedbom odredaba ovoga Pravilnika obavljaju nadležna inspekcijska tijela.
- Inspekcijskim nadzorom iz stavka (1) ovoga članka provjeravaju se jaja u svim fazama stavljanja na tržište.
- Osim slučajnog uzorkovanja, provjera se obavlja na temelju analize rizika uzimajući u obzir vrstu i propusnost mjesta osnivanja kao i operaterovu prethodnu evidenciju, sukladno standardima za stavljanje jaja na tržište.
- Za jaja "A" klase iz uvoza provjere propisane stavkom (3) ovoga članka treba obaviti i u vrijeme carinjenja i prije objavljivanja slobodnog protoka robe.
- Jaja "B" klase iz uvoza bit će odobrena za slobodni protok robe samo nakon provjere i carinskog odobrenja da je njihovo konačno odredište prerađivačka industrija.

- (6) Osim slučajnog uzorkovanja, operateri koji obavljaju pregled određuju učestalost inspekcijskih usluga na temelju analize rizika, kako je navedeno u stavku (3) ovoga članka, uzimajući u obzir najmanje:

- rezultate prethodne provjere;
- složenost tržišta jajima;
- stupanj segmentacije u proizvodnji ili početak pakiranja;
- količine proizvedenih ili pakiranih jaja;
- bilo koje bitne promjene iz ranijih godina u vrsti jaja proizvedenih ili obrađenih ili u tržišnim metodama.

- (7) Inspekcijski nadzor provodi se redovito, nenajavljen, a podaci navedeni u čl. 25., 26. i 27. ovoga Pravilnika dostupni su inspekcijskom nadzoru.

Članak 30.

(Odluke o nepoštivanju)

- Odluke inspekcijskih tijela iz članka 29. ovoga Pravilnika odnose se na cijelu seriju koja je bila podvrgnuta inspekcijskom nadzoru.
- Ako se inspekcijskim nadzorom utvrdi da označena serija nije u skladu s ovim Pravilnikom, zabranit će se prodaja i uvoz jaja.
- Nadležno inspekcijsko tijelo koje je obavilo nadzor provjerava je li serija povučena sukladno stavku (2) ovoga članka.

Članak 31.

(Odstupanja od propisanih uvjeta kakvoće)

- Za serije jaja "A" klase dopuštena su sljedeća odstupanja od uvjeta propisanih ovim Pravilnikom:
  - u pakirnom centru neposredno prije otpreme može biti najviše 5% jaja s nedostacima kakvoće;
  - u prometu može biti najviše 7% jaja s nedostacima kakvoće.
- Pri kontroli jaja s oznakom "ekstra" ili "ekstra svježja" nije dopušteno odstupanje u visini zračne komore ni u trenutku pakiranja ni u trenutku uvoza.
- Ako kontrolirana serija jaja sadrži manje od 180 jaja, postotci iz stavka (1) ovoga članka se udvostručuju.

Članak 32.

(Odstupanja u odnosu na težinu jaja)

- Pri kontroli serije jaja "A" klase dopuštena odstupanja odnose se na težinu po jajetu, odnosno u seriji jaja može biti do 10% jaja težine iz članka 6. ovoga Pravilnika koja graniči s označenom težinom na pakiranju, ali ne više od 5% jaja sljedeće niže težine.
- Ako kontrolirana serija jaja sadrži manje od 180 jaja, postotci iz stavka (1) ovoga članka se udvostručuju.

Članak 33.

(Odstupanja u odnosu na označavanje jaja)

Dopuštena su odstupanja od 20% za jaja s nečitljivim oznakama u označenim serijama i paketima.

Članak 34.

(Jaja za izvoz)

Jaja pakirana i namijenjena izvozu mogu biti različita u pogledu kakvoće, tržišta, označavanja ili dodatnih zahtjeva od onih propisanih ovim Pravilnikom.

Članak 35.

(Uvoz jaja)

- Ako se jaja uvoze iz zemlje koja nema uvedene tržišne standarde istovjetne odredbama ovoga Pravilnika, nadležno će tijelo, na zahtjev uvoznika, posebno razmotriti uvoz jaja iz te zemlje, a prosudba opravdanosti takvog uvoza obuhvaća podatke o načinu označavanja i pakiranja jaja, o načinu držanja kokoši nesilica te o mogućnosti kontrole svih poslovnih subjekata u zemlji iz koje jaja potječu.
- Ako se procijeni da su uvjeti iz stavka (1) ovoga članka prihvatljivi za uvoz jaja, jaja moraju imati oznaku države podrijetla i oznaku proizvođača.

- (3) Уколико се покаже nužnim, надлежно тијело може склопити уговор са земљом која нема уведенe тржишне стандарде истовјетне одредбама овога Правилника, а у сврху осигуравања увјета наведених у ст. (1) и (2) овога чланка.
- (4) Ако није могуће успоредити сукладност наведену у ставку (1) овога чланка, на пакираним јажима која се увозе морају бити видљиво и читљиво наведени:
- zemlja podrijetla;
  - način uzgoja s natpisom: "Nije po standardima EU".

Чланак 36.
(Узorkовање)

- Kontrola jaja u velikim paketima, koji ne sadrže manja pakiranja, provodi se uzimanjem uzorka jaja čiji je najmanji broj propisan u Anexu I. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.
- Kontrola jaja u malim pakiranjima, bez obzira jesu li mala pakiranja u velikim paketima ili ne, provodi se uzimanjem uzorka pakiranja i jaja čiji je najmanji broj propisan u Anexu II. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.
- Kontrola serije koja je manja od 18.000 jaja provodi se na uzorku od najmanje 20% velikih paketa.
- Kontrola serije koja je veća od 18.000 jaja provodi se na uzorku od najmanje 10% velikih paketa i od najmanje deset velikih paketa.
- U slučaju nezapakiranih jaja izloženih ili stavljenih u prodaju, kontrola se provodi na uzorku od:
  - 100% jaja, kada je broj jaja do 180,
  - 15% ali ne manje od 180 jaja, kada je broj jaja veći od 180.
- Osim slučajno obavljenih kontrola uzoraka, provjera jaja iz uvoza mora se provesti i na osnovi analize rizika uzimajući u obzir tip subjekta u poslovanju s hranom čija se jaja provjeravaju, kao i uvida u evidenciju obavljenih prijašnjih provjera koje se odnose na sukladnost standarda kakvoće jaja.
- Jaja "A" klase iz uvoza moraju se kontrolirati za vrijeme postupka carinjenja, prije stavljanja na tržište.
- Jaja "B" klase iz uvoza moraju se kontrolirati za vrijeme postupka carinjenja, pri čemu se utvrđuje da je njihovo krajnje odredište prerađivačka industrija.

Чланак 37.
(Kontrolne inspeksijske trake)

- Nakon kontrole serije jaja, nadležna inspekcija obvezna je pričvrstiti kontrolnu inspeksijsku traku sa službenim žigom i sljedećim podacima:
  - "Kontrolirano (datum) i (mjesto)";
  - ime ili registarski broj inspektora.
- Kontrolna inspeksijska traka iz stavka (1) ovoga članka mora biti bijele boje s crvenim otiskom. Ako je prije kontrole nadležne inspekcije pakiranje jaja bilo zatvoreno, inspektor ga može otvoriti i nakon kontrole na njega pričvrstiti kontrolnu traku. Kontrolna traka može se prelijepiti preko originalne trake ili naljepnice.
- Nakon kontrole malih pakiranja označenih natpisom "ekstra", kontrolna traka mora sadržavati podatke iz stavka (1) ovoga članka i riječ "ekstra" ispisanu italic pismom 1 cm visine.

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Чланак 38.
(Utvrdjivanje sukladnosti)

Za utvrđivanje sukladnosti proizvoda s propisanim općim zahtjevima kakvoće u svrhu službene kontrole koriste se važeće metode propisane posebnim propisom, kao i druge valjane međunarodno priznate metode.

Чланак 39.
(Službene kontrole i inspeksijski nadzor)

Službene kontrole i inspeksijski nadzor provodit će se na način propisan važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini.

Чланак 40.

(Prestanak važenja odredaba)

Danom stupanja na snagu ovoga Pravilnika prestaje primjena odredaba čl. od 8. do 34. Pravilnika o kvaliteti jaja i proizvoda od jaja ("Sl. list SFRJ", broj 55/89) kojima se propisuje kakvoća jaja.

Чланак 41.

(Prijelazne odredbe)

Jaja proizvedena u skladu s propisima iz članka 40. ovoga Pravilnika mogu se stavljati na tržište šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

Чланак 42.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 48/10
21. siječnja 2010. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Nikola Špirić, v. r.

ANEX I.

BROJ JAJA U SERIJI	BROJ JAJA ZA KONTROLU	
	Broj jaja kontroliranih po seriji %	Minimalan broj jaja
do 180	100	-
181 do 1.800	15	180
1.801 do 3.600	10	270
3.601 do 10.800	5	360
10.801 do 18.000	4	540
18.001 do 36.000	3	720
36.001 do 360.000	1,5	1 080
više od 360.000	0,5	5 400

ANEX II.

BROJ JAJA U SERIJI	BROJ JAJA ZA KONTROLU	
	Broj jaja kontroliranih po malom pakiranju %	Broj jaja kontroliranih po pakiranju %
do 180	100	100
181 do 1.800	15	100
1.801 do 3.600	10	100
3.601 do 10.800	5	100
10.801 do 18.000	4	100
18.001 do 36.000	3	100
36.001 do 360.000	1,5	100
više od 360.000	0,5	100

ANEX III.

**MINIMALNI ZAHTJEVI ZA PROIZVODNE SUSTAVE
GLEDE RAZLIČITE METODE PROIZVODNJE JAJA**

- (1) Jaja proizvedena na otvorenom moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- Kokoši moraju imati stalni dnevni pristup otvorenom prostoru. Međutim, ovaj zahtjev ne sprječava proizvođača da ograniči pristup na ograničeno vrijeme u jutarnjim satima sukladno uobičajenoj dobroj proizvođačkoj praksi, uključujući i dobru stočarsku praksu. U slučaju drugih ograničenja, uključujući i veterinarska ograničenja usvojena pod nadzorom zakona Bosne i Hercegovine kako bi se zaštitila javnost i zdravlje životinja, što za učinak ima ograničeni pristup kokoši otvorenom prostoru, jaja se mogu prodavati kao "jaja uzgojena na otvorenome" za vrijeme trajanja ograničenja, ali ni pod kojim okolnostima za više od 12 tjedana;
- Otvoreni prostor kojem kokoši imaju pristup mora biti uglavnom pokriven vegetacijom i ne može se koristiti za druge svrhe, osim za voćnjake, šume i ispašu stoke, ako ima ovlaštenje od nadležnih vlasti;

- c) Na otvorenome ne smije biti više od 2.500 kokoši po hektaru tla, odnosno svakoj kokoši moraju biti dostupna 4 m² u svako doba. Međutim, kada je dostupno najmanje 10 m² po kokoši i kada se prakticira rotacija te kokoši imaju pristup čak cijelom području za vrijeme života jata, svaki komad zemlje mora se koristiti u bilo koje doba i mora biti osigurano najmanje 2,5 m² po kokoši;
  - d) Otvoreni prostori ne smiju se širiti izvan radijusa od 150 m od najbližeg otvora na objektu za ispušćanje kokoši. Proširenje do 350 m od najbližeg otvora na objektu za ispušćanje kokoši dopušteno je pod uvjetom da je dovoljan broj skloništa i da su ravnomjerno raspoređena po cijelom unutarnjem ispušćanju, s najmanje četiri skloništa po hektaru.
- (2) "Jaja iz objekata za uzgoj kokoši" moraju biti proizvedena u proizvodnim sustavima koji ispunjavaju najmanje uvjete navedene u posebnom propisu kojim su utvrđeni minimalni standardi za zaštitu kokoši nesilica.
  - (3) Jaja kokoši iz kaveza moraju biti proizvedena u proizvodnim sustavima koji ispunjavaju posebne propise kojima su utvrđeni minimalni standardi za zaštitu kokoši nesilica.
  - (4) Vijeće ministara Bosne i Hercegovina, na prijedlog nadležnog tijela, može izmijeniti parametre navedene u st. (1) i (2) ovog Dodatka, utvrđujući manje od 350 kokoši nesilica ili uzgojnih kokoši nesilica, a u skladu s posebnim propisom kojim se utvrđuju minimalni standardi za zaštitu kokoši nesilica.